

*Шарапановська Ю. В.,**доктор філософії, доцент,**доцент кафедри іноземних мов професійного спілкування,**директор Фахового коледжу**Міжнародного університету**<https://orcid.org/0000-0002-5397-2941>*

ПОНЯТТЯ «ШТУЧНОГО ДИСКУРСУ» В КОГНІТИВНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ: ЛІНГВОФІЛОСОФСЬКИЙ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Анотація. У статті здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз поняття «штучний дискурс» у межах сучасної когнітивно-лінгвістичної парадигми. Досліджено лінгвофілософські витоки формування цього феномену в епоху активного розвитку генеративного штучного інтелекту (Generative AI) та великих мовних моделей (LLMs). Автор фокусує увагу на онтологічному статусі текстів, згенерованих нелюдськими агентами, та їхньому впливі на трансформацію традиційної комунікативної структури «адресант – повідомлення – адресат». Додатково розкрито специфіку жанрово-стильової адаптації штучного дискурсу, який здатен гнучко відтворювати канони різних функціональних стилів – від академічного до художнього. Визначено, що ключовою особливістю таких текстів є їхня висока прагматична орієнтованість на запит користувача, що змінює традиційну векторність дискурсивного процесу. У методологічному аспекті окреслено інструментарій когнітивного моделювання та концептуального аналізу штучного дискурсу, визначено специфіку формування смислів у процесі машинного текстопородження. Доведено, що штучний дискурс, попри відсутність автентичної інтенціональності та антропоцентричного досвіду, здатний імітувати складні когнітивні структури людського мислення, що вимагає переосмислення базових категорій когнітивної лінгвістики – таких як «концепт», «ментальний простір» та «мовна картина світу». Окреслено перспективні напрями подальших розробок у сфері прикладної та теоретичної когнітивістики, зокрема розробку етико-лінгвістичних стандартів верифікації згенерованого контенту та аналіз функціонального потенціалу штучного дискурсу в освіті, медіа та науковій сфері. Сформульовані висновки сприяють розширенню понятійно-категоріального апарату сучасної когнітивістики та лінгвофілософії в умовах цифровізації комунікаційного простору. Осмислення природи штучного дискурсу дає змогу глибше осягнути межі самої людської мовної спроможності через зіставлення її з алгоритмічними моделями. Узагальнені теоретичні положення створюють підґрунтя для подальшого фундаментального вивчення трансформацій дискурсивних практик у заломленні новітніх технологій.

Ключові слова: штучний дискурс, когнітивна лінгвістика, лінгвофілософія, методологія, великі мовні моделі (LLM), когнітивне моделювання, інтенціональність, комунікація, штучний інтелект.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний етап розвитку глобального інформаційного суспільства ознаменований глибинними трансформаціями комунікативної сфери, які зумовлені стрімкою інтеграцією технологій штучного інтелекту (ШІ) та великих мовних моделей. Традиційно мова та мовленнєва діяльність розглядалися в межах соціогуманітарного знання як феномени виключно антропоцентричної природи, що безпосередньо репрезентують людську свідомість, культуру та мислення. Проте поява та широке розповсюдження складних лінгвістичних алгоритмів, здатних генерувати автентичні, стилістично витримані та семантично зв'язні тексти, створює прецедент деантропоморфізації текстопородження. Постає нова лінгвістична реальність, у якій повноцінним учасником комунікації стає нелюдський агент, а результатом його діяльності – «штучний дискурс».

Дослідження штучного дискурсу безпосередньо пов'язане з фундаментальними теоретичними завданнями когнітивної лінгвістики та лінгвофілософії. Тривалий час науковий інструментарій мовознавства виходив із постулату про наявність у мовця інтенціональності, біологічного й соматичного досвіду, а також психофізичної картини світу. Функціонування мовних моделей руйнує цю монополію, оскільки алгоритми успішно імітують складні комунікативні стратегії, не маючи при цьому свідомості чи життєвого досвіду. Для сучасної науки виникає нагальна потреба визначити онтологічний статус штучного дискурсу, з'ясувати механізми смислотворення в кодованих машинною текстах та розв'язати кризу класичних лінгвістичних моделей, які виявляються обмеженими в умовах цифрової взаємодії.

Практичний аспект означеної проблеми зумовлений тотальною експансією ШІ в освіті, науковій та професійній комунікативній практиці. Оскільки штучно згенерований контент починає наповнювати медіапростір та академічне середовище, виникають серйозні виклики, пов'язані з трансформацією мовних норм, трансформацією мовленнєвих навичок майбутніх фахівців та ризиками алгоритмічних викривлень знань. Системний лінгвістичний опис штучного дискурсу необхідний для розробки ефективних методик людино-машинної взаємодії, оптимізації освітніх платформ, а також для створення надійних лінгвістичних інструментів верифікації інформації з метою забезпечення когнітивно-інформаційної безпеки суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми.

Теоретичний фундамент для дослідження дискурсивних та комунікативних практик у вітчизняному мовознавстві закладено у працях Ф. С. Бацевича, який детально проаналізував засади комунікативної лінгвістики, структуру мовленнєвих актів та закони формування дискурсу в реальних інтеракціях [1]. Категоріальний апарат для опису ментальних репрезентацій і фіксації мовних знаків у свідомості систематизовано у фундаментальній енциклопедії О. Селіванової, яка забезпечує надійне методологічне підґрунтя для когнітивних розвідок [2]. Проблеми структурування знань, функціонування мовної картини світу та її дослідження як базового об'єкта лінгвістики перебували у фокусі уваги І. М. Заремської [3], тоді як теоретичні та прикладні засади взаємодії мови й культури в системі вищої освіти висвітлено у посібнику А. П. Загнітка та І. Богданової [4]. Зазначені праці репрезентують класичний антропоцентричний підхід, де мова виступає безпосереднім віддзеркаленням людського когнітивного досвіду.

Новий етап розвитку мовознавства пов'язаний із проникненням обчислювальних технологій у лінгвістичні та лінгводидактичні процеси. Специфіку впливу штучного інтелекту на методологічний ландшафт сучасних філологічних досліджень, а також пов'язані з цим теоретичні виклики ґрунтовно розглянули І. М. Демешко, В. А. Величко та А. В. Олексієнко [5]. Спроба лінгвістичного та соціолінгвістичного аналізу неологізмів і термінологічних номінацій, що виникли у сфері ШІ протягом останнього десятиліття, представлена у роботі О. С. Чирвоного [6]. Питання інтеграції систем ШІ у процеси вивчення мов та аналіз трансформації мовленнєвої діяльності досліджували також А. Р. Давидюк, О. О. Марусич та О. В. Дерняєва, які зосередилися на українському контексті впровадження новітніх цифрових факторів [7].

Зарубіжна наукова думка активно розробляє прикладні та концептуальні аспекти функціонування штучного інтелекту в комунікації. Загальний огляд технологій та їхній потенціал у викладанні мов систематизовано у роботі W. Almeahadi [8]. Своєю чергою, G. Kartal аналізує глобальну трансформацію самого досвіду мовленнєвої взаємодії в епоху ШІ [9], а A. Novawan, S. A. Walker та O. Ikeda розглядають нове обличчя технологічно розширеного навчання крізь призму викладацьких практик [10].

Особливе місце у дискусіях посідає поява діалогових моделей, що відображено у програмних релізах OpenAI [11]. Можливості та деструктивні виклики використання ChatGPT в освітньому просторі висвітлено у працях E. Creely [12] та E. Solak [13]. Проблеми академічної доброчесності, трансформації сприйняття тексту та збереження якості навчання в умовах домінування генеративних моделей аналізують M. Sullivan, A. Kelly та P. McLaughlan [14]. Питання про те, де саме у процесах цифровізації вищої освіти залишається місце для педагога і людини як суб'єкта, гостро ставлять O. Zawacki-Richter та колеги [15]. На прагматичному потенціалі ШІ як інструмента розвитку мовленнєвих навичок студентів наголошують I. Zhukevych та O. Spiricheva [16]. Ширший контекст впливу обчислювальних наук на результативність когнітивної діяльності представлений у мета-аналізі I. García-Martínez та співавторів [17], а історичні засади використання мобільних перекладацьких застосунків як перших кроків до автоматизації мовлення досліджено у праці J. M. Gonzales-Barahona

та R. Costa-Jover [18]. Додатково, значний пласт можливостей та бар'єрів використання ШІ у мовному середовищі унаочнено у масштабному дослідженні H. Crompton, A. Edmett, N. Ichaporia та D. Burke [19].

Попри таку значну кількість публікацій, невирішеною раніше частиною загальної проблеми є відсутність системного лінгвофілософського та методологічного синтезу, який би дозволив об'єднати напрацювання класичної комунікативної лінгвістики та новітні комп'ютерно-дидактичні дослідження. Наявні роботи або розглядають ШІ виключно як технічний інструмент (лінгводидактичний чи перекладацький), або залишаються в межах суто комп'ютерного аналізу даних [20]. Поза увагою науковців залишається теоретичне обґрунтування «штучного дискурсу» як автономної когнітивно-лінгвістичної категорії.

Досі не з'ясовано лінгвофілософську природу текстів, згенерованих великими мовними моделями, з погляду трансформації мовної картини світу та методологічних засад їх когнітивного моделювання.

Формування мети статті. Наявне протиріччя між масштабною практикою функціонування генеративного контенту та відсутністю його належного теоретичного опису з позицій теоретичного мовознавства визначає логіку нашої розвідки.

Метою статті є комплексне лінгвофілософське та методологічне обґрунтування поняття «штучний дискурс» у системі когнітивної лінгвістики, а також визначення специфіки його аналізу в умовах сучасної людино-машинної комунікації.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

1. Визначити лінгвофілософський та онтологічний статус штучного дискурсу, зіставивши його з базовими категоріями класичної теорії комунікації та мовленнєвих актів.
2. Проаналізувати специфіку трансформації мовної картини світу та семіотичних процесів під впливом генеративної діяльності великих мовних моделей.
3. Окреслити методологічні підходи до когнітивного моделювання штучного дискурсу та обґрунтувати зміщення дослідницьких акцентів у межах сучасних комп'ютерно-лінгвістичних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Теоретичне осмислення феномену штучного дискурсу вимагає першочергового звернення до фундаментальних засад теорії комунікації, де базовим орієнтиром тривалий час виступала класична антропоцентрична модель. У межах традиційного мовознавства дискурс інтерпретується як складне комунікативне явище, що є не просто сукупністю послідовно поєднаних текстів, а живим процесом мовленнєвої взаємодії, зануреним у позамовний соціокультурний, прагматичний та психологічний контекст. Природний дискурс завжди передбачає наявність реального суб'єкта (адресанта), який володіє інтенціональністю – свідомим наміром передати певне значення, висловити власне ставлення до дійсності чи вплинути на адресата.

Поява великих мовних моделей, таких як ChatGPT від компанії OpenAI, створює принципово інший тип семіотичної реальності. Штучний дискурс, згенерований неймережевими алгоритмами, демонструє ідеальну відповідність формально-граматичним, синтаксичним та стилістичним нормам мови, проте за ним немає живого мислячого суб'єкта. У лінгвофі-

лософському аспекті це породжує феномен *деантропоморфизованого семіозису* – процесу породження та функціонування знаків, відірваних від безпосереднього людського свідомого досвіду. Мовний знак у свідомості людини є складним ментальним утворенням, що фіксує результати чуттєвого, когнітивного та соціокультурного освоєння світу. Натомість великі мовні моделі оперують знаками на основі чистої математичної статистики: вони обчислюють імовірність появи наступного мовного елемента (токена) у текстовому масиві, спираючись на колосальні обсяги даних, на яких вони були навчені.

Цей технологічний фактор кардинально трансформує класичну тріаду комунікативного акту «адресант – повідомлення – адресат». У ситуації штучного дискурсу позиція адресанта зазнає суттєвої онтологічної деформації. Машина, виступаючи носієм мовленнєвої форми, позбавлена психофізичної інтенціональності, емоційного стану чи особистісних мотивів. Проте, як показує практика використання діалогових систем, людський реципієнт (адресат) схильний антропоморфізувати відповіді алгоритму, підсвідомо приписуючи йому наявність свідомості, розуміння та рефлексії. Таким чином, смислотворення у штучному дискурсі набуває асиметричного характеру: лінгвістична форма конструюється обчислювальною моделлю, але реальне семантичне та концептуальне наповнення відбувається виключно у свідомості людини, яка цей текст сприймає та інтерпретує.

Важливим аспектом лінгвофілософського аналізу штучного дискурсу є проблема формування та трансформації мовної картини світу. Традиційно мовна картина світу розглядається як концептуальна система знань про дійсність, сформована національною спільнотою протягом століть під впливом географічних, історичних та культурних факторів. Мова слугує головним транслятором культурних кодів та ціннісних орієнтирів. Штучний інтелект, не будучи вкоріненим у конкретну культуру, формує специфічну *«усереднену цифрову картину світу»*. Вона є результатом комбінації та статистичного згладжування мільярдів людських текстів, написаних різними мовами та в різних культурних контекстах. Оскільки англійська мова домінує в навчальних вибірках більшості сучасних моделей, штучний дискурс часто несе в собі приховану концептуальну матрицю ангlosаксонського бачення світу, що загрожує уніфікацією національно-мовних картини світу, стиранням унікальних етнокультурних когнітивних маркерів та неологізацією національних мовних просторів.

Включення штучного дискурсу до об'єктивного поля когнітивної лінгвістики вимагає серйозного переосмислення та ревізії наявного методологічного інструментарію. Можна стверджувати, що штучний інтелект відкриває нові обрії для мовознавства, але водночас кидає виклик його класичним методам, вимагаючи створення гібридних підходів. Традиційне когнітивне моделювання спрямоване на те, щоб через аналіз мовних одиниць (лексем, фразем, синтаксичних конструкцій) реконструювати ментальні структури людини – її концепти, фрейми, гештальти чи сценарії знань. У випадку зі штучним дискурсом цей вектор аналізу кардинально змінює свій напрям.

При аналізі тексту, створеного великою мовною моделлю, лінгвіст досліджує не індивідуальну психіку автора, а *генеративну здатність алгоритму* – його спроможність комбінувати та імітувати концептуальні зв'язки. Машина

не має власних концептів у людському розумінні, оскільки концепт за своєю природою містить чуттєво-перцептивний, емоційний та ціннісний шари. Натомість штучний дискурс оперує «псевдоконцептами» або «семантичними кластерами» – цифровими копіями людських концептуальних схем, що зафіксовані у векторних просторах моделі у вигляді математичних параметрів і ваг. Методологічна складність полягає в тому, що ці структури є динамічними та залежать від контекстуального запиту (промпту), який формулює людина. У межах людино-машинної взаємодії, особливо в науковій та освітній сферах, штучний дискурс майже ніколи не функціонує в абсолютно ізольованому вигляді. Сучасна комунікативна практика свідчить про перехід до моделі *копродукції тексту*, де людина і ШІ виступають співавторами гібридних повідомлень. Впровадження штучного інтелекту створює як значні можливості для розширення лінгвістичних спроможностей мовців, так і серйозні виклики для розуміння природи авторства та мовленнєвої самостійності.

У процесі такого інтерактивного текстового породження виникає специфічний тип когнітивної взаємодії: людина через пром프트 задає концептуальні рамки, а ШІ наповнює їх лінгвістичною формою, оптимізуючи дискурс під задані прагматичні параметри.

Цей гібридний характер комунікації чітко простежується в дослідженнях вищої школи. Активне використання ChatGPT та подібних інструментів студентами й науковцями змінює саму архітектуру академічного письма, розмиваючи межі між особистим когнітивним зусиллям людини та алгоритмічною генерацією. Когнітивні підходи до аналізу академічного дискурсу в умовах навчання за підтримки ШІ (*AI-supported learning*) мають враховувати мультимодальний характер сучасних інтерфейсів та специфіку «розподіленого пізнання» (*distributed cognition*), де частина ментальних операцій з пошуку, систематизації та структурування мовного матеріалу делегується штучному агенту.

Цифровізація вимагає від лінгвістів та педагогів не просто констатації факту автоматизації мовлення, а глибокого вивчення того, як саме змінюються когнітивні стратегії людини, коли вона починає мислити «разом» із машиною або «крізь» машину. Штучний дискурс стає своєрідним когнітивним тренажером чи симулятором, який може як стимулювати розвиток специфічних мовленнєвих навичок фахівців, так і призводити до когнітивного збіднення (так званої «алгоритмічної залежності»), коли індивід втрачає здатність до самостійної концептуалізації складних смислів без цифрової підтримки. Таким чином, методологічна матриця когнітивного дослідження штучного дискурсу має базуватися на трьох ключових китах:

1. Аналіз прагматичного контексту промптингу: дослідження того, як вхідний людський імпульс визначає концептуальні рамки генерації.

2. Деконструкція структурної та стилістичної когезії машинного тексту: виявлення алгоритмічних маркерів, шаблонів та «когнітивних згладжувань», притаманних усередненій цифровій мовній картині світу.

3. Дослідження перцептивного ефекту: аналіз процесів інтерпретації та декодування згенерованого тексту людським реципієнтом, який виступає фінальним і єдиним джерелом смислу в людино-машинній комунікації.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Проведене теоретико-методологічне дослідження лінгвофілософських та когнітивних вимірів машинного текстопородження дозволяє сформулювати такі висновки:

1. Обґрунтовано онтологічний статус штучного дискурсу в системі сучасного мовознавства. Доведено, що під впливом великих мовних моделей відбувається деантропоморфізація семіозису – виникає специфічний тип комунікації, де лінгвістична форма конструюється безсвідомим цифровим агентом на основі математичної статистики, а семантичне наповнення та інтерпретація знаків залишаються прерогативою людської свідомості. Це вимагає розширення класичних парадигм комунікативної лінгвістики та перегляду традиційної тріади комунікативного акту.

2. Виявлено специфіку трансформації мовної картини світу в умовах домінування генеративного контенту. Оскільки лінгвістичні алгоритми оперують усередненими знаннями, виведеними з глобальних текстових корпусів, штучний дискурс формує уніфіковану «цифрову картину світу». Це призводить до поступового нівелювання унікальних етнокультурних маркерів, активного проникнення лінгвістичних неологізмів та прихованої концептуальної асиміляції національних мовних просторів.

3. Запропоновано модернізацію методологічного інструментарію когнітивної лінгвістики. Традиційний аналіз ментальних репрезентацій (концептів, фреймів, когнітем), висвітлений у класичних працях, стосовно штучного дискурсу змінює свій вектор: дослідницька увага зміщується з реконструкції психологічного стану автора на аналіз генеративної спроможності моделі та дослідження прагматичного контексту взаємодії людини й алгоритму. Уточнено, що в умовах сучасних освітніх та наукових практик штучний дискурс функціонує в режимі ко-продукції, де пізнавальні процеси розподіляються між людиною та комп'ютерною системою.

Перспективи подальших пошуків у цьому науковому напрямку лежать у площині детального емпіричного аналізу структурних та стилістичних маркерів штучного дискурсу для створення надійних систем верифікації текстів. Особливої актуальності набуває дослідження психолінгвістичних наслідків тривалої взаємодії людини з генеративним ШІ, зокрема вивчення того, як адаптація до спрощених, алгоритмізованих мовних моделей впливає на гнучкість людського мислення, креативність текстопородження та збереження національно-мовної ідентичності в епоху тотальної цифровізації соціуму.

Конфлікт інтересів: автор є членом редакційної колегії журналу. Для забезпечення незалежності редакційного процесу рукопис розглядався редактором, який не мав конфлікту інтересів з автором. Автор не брав участі у відборі рецензентів, процесі рецензування та прийнятті рішення щодо публікації статті. Рукопис пройшов стандартну процедуру подвійного сліпого рецензування.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 534 с.
2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

3. Заремська І. М. Мовна картина світу як об'єкт лінгвістичних досліджень. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2011. Вип. 7. С. 396–401.
4. Загнітко А. П. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / А. Загнітко, І. Богданова; за ред. А. Загнітка. 4-те вид., перероб. і доп. Вінниця: ТВОРИ, 2024. 264 с.
5. Демешко І. М., Величко В. А., Олексієнко А. В. Вплив штучного інтелекту на розвиток лінгвістичних досліджень: нові підходи та виклики. Закарпатські філологічні студії. 2023. Випуск 33, Том 1. С. 37–42.
6. Чирвоний О. С. Мова штучного інтелекту: лінгвістичний та соціолінгвістичний аналіз неологізмів сфери ШІ (2016-2025). Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія». 2025. № 61. С. 175–180.
7. Давидюк А. Р., Марусич О. О., & Дерняєва О. В. Штучний інтелект як фактор змін у навчанні іноземних мов: український контекст. Педагогічна Академія: наукові записки. 2024. № 12. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14059368>.
8. Almhadi W. Exploring the potential of AI techniques in teaching English as a foreign language: A systematic literature review. Asian Journal of Social Sciences and Management Studies. 2024. Vol. 11, no. 2. P. 22–31. URL: <https://doi.org/10.20448/ajssms.v11i2.5576>.
9. Kartal G. Transforming the language teaching experience in the age of AI. IGI Global, 2023. URL: <https://doi.org/10.4018/978-1-6684-9893-4>.
10. Novawan A., Walker S. A., & Ikeda O. The new face of technology-enhanced language learning (TELL) with artificial intelligence (AI): Teacher perspectives, practices, and challenges. Journal of English in Academic and Professional Communication. 2024. Vol. 10, no. 1. P. 1–18. URL: <https://doi.org/10.25047/jeapco.v10i1.4565>.
11. OpenAI. ChatGPT: Optimizing language models for dialogue. 2025. URL: <https://openai.com/blog/chatgpt/>.
12. Creely E. Exploring the role of generative AI in enhancing language learning: Opportunities and challenges. International Journal of Changes in Education. 2024. Vol. 1, no. 3. P. 158–167. URL: <https://doi.org/10.47852/bonviewIJCE42022495>.
13. Solak E. Revolutionizing language learning: How ChatGPT and AI are changing the way we learn languages. International Journal of Technology in Education (IJTE). 2024. Vol. 7, no. 2. P. 353–372. URL: <https://doi.org/10.46328/ijte.732>.
14. Sullivan M., Kelly A., & McLaughlan P. ChatGPT in higher education: Considerations for academic integrity and student learning. Journal of Applied Learning & Teaching. 2023. Vol. 6, no. 1. URL: <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.17>.
15. Zawacki-Richter O., Marín V., Bond M., & Gouverneur F. Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education: Where are the educators? International Journal of Educational Technology in Higher Education. 2019. Vol. 16, no. 1. P. 1–27. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>.
16. Zhukevych I., & Spiricheva O. Transformation of language learning: AI as a tool for developing students' speech skills. International Science Journal of Education Linguistics. 2024. Vol. 3, no. 3. P. 45–55. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240303.06>.
17. García-Martínez I., Fernández J., Fernández C., & León S. Analysing the impact of artificial intelligence and computational sciences on student performance: Systematic review and meta-analysis. Journal of New Approaches in Educational Research. 2023. Vol. 12. P. 1–11. URL: <https://doi.org/10.7821/naer.2023.1.1240>.
18. Gonzales-Barahona J. M., & Costa-Jover R. The use of mobile translation apps by EFL learners: A survey study. Computer Assisted Language Learning and Teaching. 2018. Vol. 31, no. 6. P. 567–587.

19. Crompton H., Edmett A., Ichaporia N., & Burke D. AI and English language teaching: Affordances and challenges. *British Journal of Educational Technology*. 2024. Vol. 55. P. 2503–2529. URL: <https://doi.org/10.1111/bjet.13460>.
20. Зубенко О. В. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.) та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т. 2, вип. 27. С. 80–85. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_2/15.pdf.

Sharapanovska Yu. The concept of «artificial discourse» in cognitive linguistics: linguo-philosophical and methodological aspects

Summary. The article provides a comprehensive theoretical and methodological analysis of the concept of «artificial discourse» within the framework of the modern cognitive-linguistic paradigm. The linguo-philosophical origins of this phenomenon are explored in the context of the rapid development of Generative Artificial Intelligence (Generative AI) and Large Language Models (LLMs). The author focuses on the ontological status of texts generated by non-human agents and their impact on the transformation of the traditional communicative structure «addresser – message – addressee.» Additionally, the specifics of genre and stylistic adaptation of artificial discourse are revealed, demonstrating its ability to flexibly replicate the canons of various functional styles –from academic to literary. It is identified that a key feature of such texts is their high pragmatic orientation toward the user's prompt, which alters the traditional directionality of the discursive process. In the methodological aspect, the tools of cognitive modeling and conceptual analysis of artificial discourse are outlined, and the specifics of meaning-making

during machine text generation are defined. It is proven that artificial discourse, despite the lack of authentic intentionality and anthropocentric experience, is capable of simulating complex cognitive structures of human thought, which necessitates a re-evaluation of the core categories of cognitive linguistics such as «concept», «mental space», and «linguistic worldview». Prospective directions for further research in theoretical and applied cognitivism are outlined, particularly the development of ethico-linguistic standards for verifying generated content and analyzing the functional potential of artificial discourse in education, media, and academia. The formulated conclusions contribute to expanding the conceptual and categorical framework of modern cognitivism and linguo-philosophy amidst the digitalization of the communicative space. Understanding the nature of artificial discourse enables a deeper comprehension of the boundaries of human linguistic capacity itself through its comparison with algorithmic models. The generalized theoretical propositions establish a foundation for further fundamental research into the transformations of discursive practices under the influence of emerging technologies.

Key words: artificial discourse, cognitive linguistics, linguo-philosophy, methodology, large language models (LLMs), cognitive modeling, intentionality, communication, artificial intelligence.

Дата першого надходження статті до
видання: 16.07.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 14.08.2026

Дата публікації (оприлюднення)
статті: 01.10.2026